

Marcus Aurelius Antoninus: Hovory k sobě samému

Z překladu Rudolfa Kuthana připravil Václav Cibula.

Účinkuje Radovan Lukavský.

V roce 1966 natočil režisér Václav Špidla (14 min).

Marcus Aurelius Antoninus (* 26. duben 121, Řím – † 17. březen 180, Vídeň), římský císař a filosof (přezdíváný „filosof na trůně“), představitel mladšího stoicismu.

O mladého Marca bylo všestranně pečováno a byli mu vybíráni dobří učitelé, jak platónští filosofové, tak i stoikové. Než se stal císařem, dosáhl řady poct a hodností. Pro své schopnosti byl adoptován císařem Antoniem Piem, dobře připraven na úkoly mu svěřené stal se Marcus Aurelius znamenitým vládcem. Jako vladař projevoval své vysoké lidské kvality - dokonalé sebeovládání, mírnost, laskavost a pochopení pro druhé, spravedlnost, ochotu přijmout názory ostatních.

"Hovory k sobě" jsou jeho jediným, zato nesmírně významným spisem a patří mezi skvosty kulturního dědictví antiky. Jedná se o netradiční formu aforistických zápisků, které si císař pořizoval příležitostně kdekoli, a tak se nám naskýtá zajímavý náhled do myšlení tohoto velkého člověka, který bývá právem nazýván jako "filosof na trůně". Marcus Aurelius byl oddán své filosofii, a proto pohlížel na svá neštěstí jako na prověrku osudu, v níž lidé prokáží svou vnitřní sílu tím, jak svůj osud dokáží přijmout a jak se s ním vyrovnají. Systematiku bychom v tomto díle nenašli, není to dílo, které by bylo koncipováno jako filosofické pojednání, jsou to zachycené myšlenky, které Marcus Aurelius považoval za důležité. Zamýšlí se nad smyslem života, svobodou člověka, lidským štěstím, osudem, láskou k bližnímu i dalšími základními otázkami, které si lidstvo klade od nepaměti. Otevřenost, s jakou autor uvažuje o smyslu lidského bytí a důležitých hodnotách, vytváří velmi naturalistický soubor myšlenek, jejichž hlavní nosnou kostrou je úcta k přírodě, jež odpovídá zásadám stoického myšlení.

Marcus Aurelius je přesvědčen o účelném uspořádání vesmíru, jehož součástí je i člověk. Řídí-li se člověk rozumem a nenechává se unést klamnými představami, ale naopak nalézá svůj smysl v naplňování dobra a odmítání zla, pak žije v souladu s přírodou. Tato forma života je zároveň životem ctnostným, vnější vlivy nezasahují klid ctnostné duše, na jednání bližních hledí stoický myslitel shovívavě a s láskou. Jen jedině tedy má opravdovou cenu, prožít celý život v pravdě, spravedlnosti a shovívavosti i ke lhářům a nespravedlivým.